

УДК 378.147.091.33:004(438:437.3)

DOI: 10.31652/2412-1142-2021-60-375-387

Громов Євген Володимировичдоктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0002-0234-606X

vdpu2004@i.ua

Коломієць Алла Миколаївнадоктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0003-0536-0147

allakolomiec2@gmail.com

Гордієнко Юлія Анатоліївна

аспірант кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3084-4434

yuliahordienko1984@gmail.com

Жовнич Олеся Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики навчання іноземних мов

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0001-6430-7341

zhole@ukr.net

ДОСВІД ПОЛЬСЬКИХ ОСВІТЯН ЩОДО МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЧНИХ ОБМЕЖЕНЬ

Анотація. Статтю присвячено проблемі підвищення мотивації польськими педагогами старшокласників і студентів до вивчення іноземної мови, а також аналізу змін, які мотивація зазнає в умовах дистанційного навчання. У тексті зроблено спробу визначити мотивуючі та демотивуючі фактори для ефективного застосування засобів дистанційного навчання у вивченні іноземних мов в освітніх установах Польщі. Авторами представлені теоретичні міркування, узагальнення, а також результати емпіричних досліджень польських педагогів-практиків у цій галузі. Виокремлено чинники, які спонукають молодих людей (старшокласників, студентів) до дистанційного вивчення іноземної мови, а також фактори, що мають демотивуючу дію. Міркування та висновки засновані на результатах незалежних опитувань, що були проведені кількома педагогами-практиками серед учнів загальноосвітніх середніх та вищих шкіл Свентокшиського, Мазовецького та Люблінського воєводств впродовж перших місяців 2021 року. Також наведено рекомендації щодо формування додаткової мотивації студентів в онлайн-навчанні. Дистанційне навчання, яке домінує в українській освіті з березня 2020 року, зокрема й у вивченні іноземних мов, спонукає до ретельного аналізу того, як і наскільки успішно вирішують зазначену проблему педагоги сусідніх країн. Метою дослідження було визначення факторів, що впливають на мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, не зважаючи на карантинні обмеження, труднощі та незручності, які виникають при онлайн-навчанні, а також з'ясування думки молодих людей про дистанційне навчання загалом. Також з'ясовано очікування і потреби українських студентів стосовно викладання іноземної мови засобами дистанційного навчання у порівнянні з польськими.

Ключові слова: демотивуючі фактори, дистанційна освіта, іноземні мови, мотивація, мотивуючі фактори, онлайн-навчання, Польща, старшокласники, студенти.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Зростання темпів і обсягів використання сучасних ІКТ-засобів в закладах освіти забезпечує викладачам і студентам (учням) доступ до потужного технічного, інформаційного та освітнього середовища, що допомагає у здійсненні ефективної навчальної, науково-дослідної, управлінської, виховної діяльності. Ці засоби щоденно вдосконалюються

відповідно до темпів розвитку науки, ІКТ, загальної педагогічної теорії, методології оцінювання якості освіти. Окрім того, засоби ІКТ є головною рушійною силою процесу навчання в умовах дистанційної освіти, зокрема, онлайн-навчання, яке, у зв'язку із пандемією COVID-19 у 2020-2021 навчальному році стало домінуючою формою взаємодії учнів з викладачами не лише в Україні, а й усьому світі. Зважаючи не стільки на незвичність (адже різноманітні елементи онлайн-навчання в тій чи іншій мірі постійно застосовується освітянами на всіх освітніх рівнях, для викладання майже всіх дисциплін), скільки на різке й неочікуване зростання частки цього виду педагогічної взаємодії в загальному освітньому процесі – від 50% - 70% під час адаптивних карантинів різного ступеня суворості, й до 100% під час так званих локдаунів – актуалізується питання фізичної та психологічної готовності викладачів і студентів до продуктивної роботи у принципово нових умовах. Особливо гостро ця проблема проявляється в процесі вивчення іноземних мов, який, насамперед, передбачає активну очну комунікацію, «живу» взаємодію студента з викладачем, студента з іншими студентами. Таким чином, перед викладачем постає питання, як, попри незвичність і незручність обстановки, інколи почуття невпевненості і навіть фрустрації через перехід до принципово нових умов існування, довести собі та переконати інших учасників освітнього процесу, що життя не зупинилось, що іноземні мови необхідні й затребувані, а процес їх вивчення варто й можливо адаптувати під нові, хоч і не зовсім природні, обставини. Оскільки в нових умовах навчання традиційні підходи до мотивації можуть виявитись недостатньо дієвими, необхідно з'ясувати, яких змін має зазнати сама мотивація в часи, коли онлайн-навчання стало домінуючою формою педагогічної взаємодії. В цьому аспекті корисним є вивчення педагогічного досвіду країн із близькими до України соціально-економічними, освітньо-культурними, ментально-психологічними особливостями, оскільки їхній позитивний досвід можна якісніше проаналізувати, чіткіше усвідомити, швидше й ефективніше імплементувати на теренах вітчизняної освіти [1, с. 98]. На нашу думку, такою країною є Республіка Польща, досвід якої ми будемо висвітлювати в цій статті.

Аналіз досліджень та публікацій з даної проблеми. Дослідженню дистанційного навчання та онлайн-сервісів для проведення занять з різних навчальних дисциплін присвятили свої праці такі вітчизняні вчені як Биков В., Гордійчук Г., Гуревич Р., Кадемія, М., Кобися А., Кобися В., Кізім С., Коломієць А., Литвин А., Матвієнко О., Осадчий В., Сисоєва С., Уманець В., Шевченко Л., Шиман О. та інші. Проблематику онлайн-навчання іноземним мовам активно вивчають Басараба Н., Бідюк Н., Денисенко І., Зарівна О., Коваль Т., Ніколаєва С., Олійник О., Постоленко І., Романюк С., Тарасюк А., Фальштинська Ю., Янковець А., Янковець О.

Оскільки у зв'язку із карантинними обмеженнями спектр застосування різних засобів і технологій онлайн-навчання іноземним мовам стрімко розширюється, цій проблематиці присвячені публікації багатьох європейських дослідників (Brophy J., Cummins M., Ebner M., Estrada V., Freeman A., Hénard F., Hollins P., Hwang G., Johnson L., Kampylis P., Kroell C., Lewin C., Liber O., Ludgate H., Malamed C., McNicol S., Milligan C., Punie Y., Roseweare D., Sharples P., Taraghi B., Wilson S.), зокрема, польських (Dabrowski M., Goliński J., Kos-Łabędowicz J., Malach J., Ogródzka-Mazur E., Perzycka E., Smyrnova-Trybulska E., Szafrńska-Gajdzica A., Wiatrowski I.).

Багато польських вчених досліджують саме проблему посилення мотивації молоді до вивчення іноземних мов засобами дистанційного навчання в умовах пандемії (Biedroń A., Cywińska M., Gajek E., Grabowska A., Kawalec A., Kohut S., Łukasiewicz-Wieleba J., Meger Z., Michońska-Stadnik A., Pawlak M., Pokrzycka L., Porzucek-Miśkiewicz M., Romaniuk M., Szulc J., Wawrzyniak S.) Аналізу основних результатів досліджень цих вчених, а також перспективам застосування позитивного польського досвіду в процесі вивчення іноземних мов присвячена дана стаття.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі порівняльного аналізу досліджень різних польських педагогів-практиків з'ясувати ставлення студентів (ліцеїстів) польських закладів

освіти до різкого збільшення інтенсивності використання сучасних ІКТ, зокрема, засобів онлайн-навчання, у процесі вивчення іноземних мов; визначити поточний рівень вмотивованості польських студентів (ліцеїстів) до навчальної діяльності в нових обмежених умовах, а також визначити шляхи посилення впливу мотивуючих факторів і мінімізації демотивуючих факторів на всіх учасників освітнього процесу.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Виклад основного матеріалу. Переважна більшість педагогів сходиться на думці, що для ефективного навчання викладач повинен забезпечити правильні стратегії мотивації своїх учнів. Як зазначає Дж. Брофі (J. Brophy), мотивуючі учнів, ми прагнемо створити певну атмосферу, що забезпечує поведінку учнів, бажану для нас за змістом, спрямуванням і тривалістю [2, с. 17]. Стосовно вивчення іноземних мов, Миорслав Павлак (M. Pawlak) і Анна Грабовська (A. Grabowska) стверджують, що мотивація носить динамічний характер і залежить від внутрішніх і зовнішніх чинників, освітнього контексту, ставлення оточуючих, типу мовних вправ, часу та інших чинників [3, с. 17; 4, с. 84]. Ідеальною ситуацією було б стале підтримання максимально можливого рівня внутрішньої мотивації до навчання задля досягнення якомога кращих і стійких результатів. Проте, як стверджує Малгожата Цивінська (M. Cywińska), у повсякденному шкільному житті важко знайти когнітивний підйом і внутрішню мотивацію [5, с. 155], оскільки відвідування школи є обов'язковим, зміст навчання нав'язується ззовні, а успішність учня постійно оцінюється. Все це може викликати почуття страху та публічного сорому. На думку вченої, внутрішня мотивація стосується випадкових ситуацій, а не повсякденної діяльності в школі. Вона постулює формування і підтримання мотивації учнів до навчання як засіб досягнення певних когнітивних переваг [5, с. 158]. В свою чергу Анна Кавалець (A. Kawalec) пропонує більш ретельний розгляд питання щодо формування мотивації старшокласників до вивчення іноземних мов шляхом налагодження зворотного зв'язку. Серед учнів ліцеїв Свентокшиського воєводства вченою проведено опитування, метою якого було з'ясувати основні причини, які спонукають молодих людей до вивчення іноземної мови. Більшість отриманих відповідей вказують на мотивацію, яку можна схарактеризувати як внутрішню, наприклад, отримання задоволення від закордонних подорожей і налагодження контактів з іншими людьми (60%), затребуваність на ринку праці (52%), зацікавленість процесом вивчення іноземної мови (49%), заздрість людям, здатним розмовляти іноземною мовою (44%), розширення загального світогляду (43%). Значно менший відсоток відповідей респондентів вказував на зовнішню мотивацію: примус з боку шкільної системи (35%), прояв конформізму («вчу мову, тому що одногрупники вчать») (17%), необхідність здобути сертифікат (7%), виправдання очікувань батьків (3%), отримання винагороди за науку (2%) [6, с. 74]. Результати, отримані А. Кавалець, частково співпадають з результатами інших досліджень. Опитування, яке було проведене Ельжбетой Гайек (E. Gajek) і Анною Міхоньською-Стадник (A. Michońska-Stadnik) серед студентів Варшавського університету підтверджує перевагу внутрішньої мотивації молоді до вивчення іноземних мов [7, с. 77].

З одного боку, результати опитувань є обнадійливими, оскільки переважний відсоток відповідей вказує на велику внутрішню вмотивовану групу молодих людей із сильною внутрішньою потребою у вивченні іноземних мов. З іншого боку, річний досвід дистанційного навчання свідчить про те, що під впливом чинників, характерних для онлайн-навчання, внутрішня мотивація до вивчення іноземних мов може суттєво змінитись [8, с. 115]. Серед викладачів (учителів) все частіше лунають скарги щодо зниження активності студентів (учнів) у відвідуванні онлайн-уроків і виконанні навчальних обов'язків. Схожу думку висловлюють і батьки, які скаргяться на безпорадність в умовах відсутності учнів на очних заняттях та труднощі у мотивації їх до навчання, використовуючи аргументи, що раніше (до початку карантину) були переконливими [9].

Польські педагоги перевірили ці тенденції на самих студентах. Результати анкетного опитування, проведеного серед ліцеїстів і студентів Свентокшиського воєводства на початку 2021 року, підтверджують спостереження викладачів і батьків. Більшість респондентів (65%) відповіли, що почуваються більш вмотивованими до навчання у звичному стаціонарному режимі; 13% визнали, що є більш вмотивованими в умовах дистанційного навчання; 22% респондентів однаково зацікавлені у навчанні як у стаціонарному, так і у дистанційному режимі [6, с.75].

На думку Е. Gajek та А. Michońska-Stadnik визначення рівня мотивації до навчання в різних режимах варто здійснювати через оцінювання онлайн-навчання з точки зору навчання стаціонарного (порівняння). Найбільший відсоток відповідей (36%) вказує на негативну оцінку студентами самої ідеї онлайн-навчання; 30,7% респондентів позитивно ставляться до дистанційної освіти; 13,8% висловлюють навіть більшу прихильність до онлайн-навчання, аніж до традиційного; у свою чергу 10,1% вважають дистанційну освіту взагалі неприйнятною; нарешті 9,5% не бачать суттєвої різниці між цими двома режимами [7, с.77]. Хоча загальна сума позитивних (44,5%) і негативних (46,1%) оцінок показує, що відсоткове співвідношення відповідей приблизно однакове, самі респонденти визнають, що впродовж останнього року відчули суттєве зниження мотивації до дистанційної освіти. Постає питання: які фактори зумовлюють негативну динаміку?

У педагогічній літературі згадують багато чинників, що можуть демотивувати онлайн-освіту. Безсумнівно, перехід на дистанційне навчання для багатьох студентів був складним як по організаційних, так і по технічних причинах, особливо на початковому етапі. Попри те, що різноманітні форми дистанційної освіти існували й раніше, старшокласники виявились здебільшого неготовими до цього типу навчання, що потребує самодисципліни, підвищеного навантаження, ефективної організації часу та навіть дотримання правил особистої гігієни на робочому місці. Зауважимо, що польська молодь звикла асоціювати віртуальне середовище, в першу чергу, як сферу розваг. Музика, перегляд фільмів і серіалів, спілкування з друзями, родиною, використання соціальних мереж є найбільш поширеними активностями польської молоді в Інтернет. За результатами загальнопольського дослідження учнівської та студентської молоді «Підлітки 3.0» (Nastolatki 3.0.), здійсненого у 2019 році Національним дослідницьким інститутом «Науково-академічна комп'ютерна мережа» (Państwowy Instytut Badawczy «Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa» (NASK), лише половина респондентів хоча б раз в житті використовували Інтернет для підготовки домашніх завдань; лише чверть користалися мережею готуючись до тесту, контрольної роботи; і лише півтора відсотки використовували Інтернет для проходження електронних навчальних курсів [10]. Отже, виникає питання, чи сприймає польська молодь цифрове середовище як навчальне? Дослідження, проведене серед молоді Свентокшиського і Мазовецького воєводств, підтверджує тенденції, представлені у доповіді NASK, оскільки переважна кількість студентів (92%) зізналися, що до початку 2020 року ніколи не займалися дистанційним навчанням, і лише 8% мали досвід участі в різних формах онлайн-навчання [6, с. 75, 7, с. 79].

Обговорюючи особливості навчання в дистанційних умовах, спочатку розглянемо загальні **демотивуючі чинники**. Задля налагодження ефективної співпраці зі студентами перш за все необхідно визначити труднощі, з якими він може стикатися у навчальному процесі. Розпізнання наявних перешкод дозволить викладачеві краще зрозуміти учнів і адаптувати методи мотивації групи (класу) до роботи, а також вибудовувати заняття таким чином, щоб допомогти менш вмотивованим учням, одночасно залишаючись цікавим для більш вмотивованих. Базуючись на результатах власних досліджень, Лідія Покшитська (L. Pokrzuska) перераховує основні труднощі, з якими найчастіше стикаються польські студенти (учні) в процесі онлайн-навчання, а саме: проблеми технічного характеру (відсутність доступу до Інтернет, низька якість зв'язку, нестача необхідного обладнання); проблеми, пов'язані з умовами життя (якість помешкання, наявність сторонніх людей, несприятливе оточення, середовище тощо); брак мотивації до вивчення іноземних мов дистанційно; великий обсяг

матеріалів, що подаються без попереднього й вичерпного пояснення того, для чого вони необхідні [11, с. 5-6].

В свою чергу, дослідження, проведене Мілошем Романюком (M. Romaniuk) та Іолантою Лукасевич-Велебою (J. Łukasiewicz-Wieleba) для студентів Варшавської Академії спеціальної освіти імені Марії Гжегожевської, демонструє, що для слухачів онлайн-курсів найбільшими проблемами є наявність великої кількості письмових робіт з короткими строками виконання (23%), відсутність прямого контакту з викладачами та студентами (21%), підвищення рівня особистого навантаження (16%), технічні проблеми (15%), незрозумілість навчальних матеріалів (11%). В меншій мірі респонденти скаржились на відсутність мотивації та лінощі (5%), проблеми зі здоров'ям, викликані постійним перебуванням перед монітором (екраном) і гіподинамією (4%), підвищенні вимоги у порівнянні зі стаціонарними заняттями (3%), занадто великий обсяг навчального контенту (2%), погані умови для роботи вдома (1%), стрес, проблема з концентрацією (1%), почуття розгубленості, дезорієнтація (0,5%) [12].

Хоча вищезгадані труднощі стосуються студентів, тобто людей більш старшого віку та більш досвідчених у навчанні в порівнянні зі старшокласниками, значна частина зазначених проблем можуть відноситись й до підлітків. В опитуванні, проведеному А. Kawalec, серед найбільш демотивуючих чинників респондентами зазначалися: виснаження та погані настрої (68%), необхідність постійного перебування перед екраном комп'ютера або іншого електронного пристрою (65%), нездатність або певні проблеми із зосередженням уваги на онлайн-уроках (54%), потреба в більш самостійній роботі (46%), технічні проблеми (44%), проблеми з організацією власного часу (таймінг) (33%), невпевненість щодо повернення до стаціонарного режиму навчання (31%), надлишок навчальних матеріалів (30%), завищенні вимоги з боку вчителів (28%), забагато теорії на уроках (22%), обмежений контакт з вчителем та однокласниками (15%) [6, с.76].

Аналіз проблем, пов'язаних з дистанційним навчанням іноземним мовам, дозволяє згрупувати фактори, які заважають студентам (учням) навчатись. Перша категорія – зовнішні труднощі з точки зору студента (характер і методика проведення занять, технічні питання, несприятливе середовище). Зовнішні чинники легше усунути або пом'якшити. Натомість, в дистанційній освіті ми також маємо справу з другою групою перешкод – афективними факторами, які подолати значно складніше. Багато авторів зазначають, що самотність та ізоляція учня призводять до поступової втрати мотивації до навчання [7, с. 50]. Як визнає Збігнєв Мегер (Z. Meger), негативні емоції під довготривалого дистанційного навчання виникають в результаті перевантаження, в процесі розв'язання нових, важко реалізованих задач, в ситуації перенавантаження каналів комунікації (16, с. 41). Здається, що сьогоднішня освіта в Польщі віддзеркалює всі подібні ситуації. Окрім того, негативні емоції гальмують когнітивний процес, оскільки людина, яка почувається невпевненою та наляканою, не готова братися за інтелектуальні задачі та вирішувати пов'язані з ними проблеми [5, с.156]. Точка зору вчителів і батьків, що наводиться вище, підтверджує такий стан речей.

У вивченні іноземних мов додаткове значення мають афективні чинники, які можуть перешкоджати навчанню, особливо дистанційному, наприклад, готовність до іншомовного спілкування та/або мовленнєва тривожність [13, с. 516]. Дослідниця Адріана Бієдронь (A. Biedroń) упевнена, що ці проблеми необхідно та можливо нейтралізувати, адаптуючи методики навчання до потреб учнів, змінивши стратегію навчання, демонструючи учням, що за умови правильної організації та збалансованих обсягах роботи, створення дружньої, доброзичливої атмосфери під час занять, вони можуть добитися успіху [14, с. 35-36].

Після визначення негативних факторів, розглянемо **мотивуючі чинники** дистанційного навчання. Лідія Покшицька (L. Pokrzuska), базуючись на результатах власного дослідження, проведеного серед студентів факультету журналістики Університету ім. Складовської-Кюрі (Люблін), заявляє, що важливою цінністю дистанційного навчання для всіх його учасників є вільний вибір часу навчання та індивідуальний темп. Викладачі також зазначають, що онлайн-заняття дозволяють студентам обирати уроки на власний розсуд і «стрибати» по сітці занять

[11, с. 5]. Щодо старшокласників, гнучкий графік навчання не має такого великого значення, оскільки шкільні уроки є обов'язковими у відповідності до встановленого розкладу і учень не може вільно обирати час проведення занять. Опитування, проведене серед ліцеїстів Свентокшиського воєводства, демонструє, що в оцінці можливих переваг дистанційного навчання старшокласники близькі до студентів. Респонденти заявили, що найбільше цінують можливість підлатувати роботу під власний ритм (32%) і можливість приділяти більше уваги предметам, які найбільше цікавлять учня (22%). Також ліцеїсти цінують той факт, що під час онлайн-уроків учнів не видно так добре, як у звичайному класі (16%), і що вони можуть займатися іншими видами діяльності, які не обов'язково пов'язані з роботою на уроці (11%). Найменш важливими для респондентів є відсутність необхідності безпосередньо спілкуватися з однолітками (7,4%), використання новітніх технологій та інструментів (6,3%), інтерактивність уроків (5,3%). Аналіз відповідей дозволяє зробити висновок, що робота у власному ритмі та зосередженість на найцікавіших для учня предметах можуть вважатись позитивними рисами дистанційного навчання. Враховуючи велику завантаженість через необхідність постійного перебування учнів перед екранами електронних пристроїв, можливо, варто замислитись над тим, щоб надати старшокласникам певну гнучкість в роботі. Однак інші «цінності» дистанційного навчання, згадані респондентами, можуть визвати сумніви щодо ефективності онлайн-уроків. Якщо учень вважає перевагою «невидимість» під час занять у поєднанні із такими видами діяльності, як перегляд сайтів, не пов'язаних із навчанням, гра в комп'ютерні ігри, це має стати тривожним сигналом для організаторів дистанційного навчання [6, с.77].

Із публікацій по цьому питанню дізнаємось, що онлайн-лектори також цінують можливість асинхронної роботи. Більш того, викладачі вважають цінним те, що онлайн-навчання суттєво підвищує рівень ІТ-компетентності як студентів, так і їхній власний [12]. Однак, дослідження, проведене серед співробітників Варшавської Академії спеціальної освіти ім. Гжегожевської, виявило низку недоліків занять в дистанційному режимі. Багато в чому вони співпадають з раніш згаданими демотивуючими факторами. Викладачі скаржаться на відсутність прямого контакту з учнями, що породжує такі проблеми як відсутність співробітництва, інтеграції, взаємодії, здорової конкуренції, «живого» обговорення, а також певна анонімність, пасивність, низький рівень залучення студентів до навчального процесу, небажання вмикати веб-камеру, труднощі з контролем фізичного відвідування занять тощо. Серед недоліків онлайн-навчання викладачі зазначають проблеми з обладнанням і відсутність технічної підтримки. Також їх непокоїть ступінь самостійності роботи студентів. Вони усвідомлюють, що не мають можливості перевірити доброчесність студентів під час тестів або екзаменів, і, як наслідок, визнають втрату контролю над навчальним процесом і можливість достовірно перевіряти знання. На думку респондентів, усі ці проблеми можуть стати причиною низької ефективності навчання, низької мотивації до роботи та втомленості від дистанційної освіти в цілому [12]. Проблеми, виявлені на рівні вищої школи, є схожими на ті страхи й труднощі, з якими стикаються вчителі старших класів ліцею.

Далі розглянемо нашу проблему в дещо звуженому форматі – виявимо **мотивуючі** та **демотивуючі** чинники онлайн-навчання безпосередньо в **процесі вивчення іноземної мови**. В опитуванні, проведеному серед ліцеїстів Свентокшиського воєводства, просили обрати три фактори, які найбільше мотивують до вивчення іноземної мови як у дистанційному, так і в стаціонарному режимі. Серед мотивуючих чинників були запропоновані: якісно підготовлені матеріали для занять; цікавий і практичний спосіб проведення занять; чіткі й зрозумілі вимоги з боку викладача; підготовлені вчителем цікаві додаткові матеріали; справедливе оцінювання та визнання зусиль, докладених учнем; зворотній зв'язок стосовно виконаних завдань; доступність викладача по каналах зв'язку; чітка передача навчального матеріалу.

Для традиційних занять респонденти найчастіше зазначали: якісно підготовлені матеріали для занять (65,6%), чіткі й зрозумілі вимоги з боку викладача (56,1%), цікавий і практичний спосіб проведення занять (55,6%). Стосовно дистанційного режиму навчання

трьома найбільш мотивуючими факторами стали: чітка передача навчального матеріалу вчителем (51,9%), якісно підготовлені заняття (43,3%), цікаві мультимедійні матеріали, додатково запропоновані вчителем (41,8%).

Отримані результати свідчать про те, що якісно підготовлені заняття мають велике значення для мотивації польських студентів до вивчення іноземної мови як стаціонарно, так і дистанційно. В обох випадках цей чинник зазначений як найважливіший. Інші чинники оцінювались по-різному для традиційного та онлайн-навчання. Чіткі вимоги викладача, що є мотивуючими в очному режимі, є не такими важливими у випадку дистанційного навчання (34,9%). Те саме спостерігаємо з фактором цікавого способу проведення занять, що вважається важливим лише третинною (35,4%) респондентів для онлайн-навчання. Справедливе оцінювання та визнання зусиль учня визнається більш сильним мотиватором для стаціонарного режиму навчання (54%), ніж для дистанційного (25,9%). Схожа ситуація з фактором наявності додаткових матеріалів, який сильніше мотивує у дистанційному (41,8%), ніж у традиційному (15,3%) навчанні. Це може бути пов'язано із більшою доступністю та привабливістю інтерактивних матеріалів для онлайн-навчання або із потребою у більшій кількості додаткових матеріалів для засвоєння теми. Важливими факторами, що спонукають до онлайн-навчання є чітка передача матеріалу (51,9%) та доступність вчителя по каналах зв'язку (38,6%), але ці фактори характерні лише для дистанційного навчання і не виступають в якості мотиваторів на традиційному занятті [6, с.78].

Задля поліпшення стратегії посилення мотивації молоді до вивчення іноземної мови студентам Варшавської Академії спеціальної освіти ім. Гжегожевської було запропоновано самим виступити із пропозиціями та ідеями, стосовно того, що необхідно змінити у навчальному процесі. На думку студентів, для підвищення якості дистанційного вивчення іноземних мов необхідно: збільшити обсяги часу для групової роботи; зменшити обсяги матеріалу для самостійного опрацювання; уповільнити темпи виконання завдань; проявляти більше творчості при складанні домашніх завдань; обмежити теоретичну частину уроку на користь виконання практичних вправ; заохочувати співробітництво та активності під час уроку; збільшити обсяг матеріалу для повторення [12].

Аналіз польської науково-педагогічної літератури з цієї проблематики дає змогу зробити висновок, що якість онлайн-освіти головним чином залежить від якості підготовки занять. В свою чергу якість занять залежить від рівня сформованості у викладача предметних, дидактичних та ІТ-компетенцій, готовності до роботи в мережі та підготовки умов (обладнання, платформа, формальні та юридичні рішення) для провадження дистанційного навчання. Для викладачів тут важливі гнучкість і вміння адаптуватись до нових умов проведення занять. Оскільки у віртуальному світі традиційні методи роботи з учнем можуть виявитись неефективними, роль вчителя в процесі онлайн-навчання неминуче змінюється [4; 6; 7; 9; 11; 12; 15; 17].

На додаток до основних компетенцій і здатності адаптуватись до нових умов навчання «віддалений» викладач повинен продемонструвати свої знання та навички використання інтерактивних інструментів, доступних в Інтернет. Зрозуміло, що Всесвітня мережа – не є для Польщі принципово новим засобом навчання іноземним мовам. Відповідно до вище згаданого аналітичного звіту «Nastolatki 3.0», іноземні мови знаходяться в авангарді (50,5%) переліку галузей, в яких знання молоді розширюються завдяки Інтернет [10]. Дослідження Е.Gajek та А.Michońska-Stadnik доводить, що більшість (63%) студентів Варшавського університету використовує Інтернет для поповнення словникового запасу, вивчення граматики, відпрацювання вимови. Однак велика кількість (27%) робить це відносно рідко, а 10% респондентів не роблять цього ніколи. Більшість «активних» користувачів зосереджені на поліпшенні навичок читання та розуміння прочитаного, збагаченні власного вокабуляру (читають цифрові тексти, слухають записи). Менша група (37%) використовує Інтернет-ресурси для поліпшення навичок усного та письмового мовлення, однак переважна більшість не проявляє ініціативи щодо спілкування іноземною мовою через Інтернет [7, с. 79].

Старшокласники ліцеїв Свентокшиського воєводства як найбільш ефективні та корисні засоби та інструменти дистанційного вивчення іноземних мов зазначали інтерактивні вправи на лексику (63%) та роботу на платформах безпосереднього спілкування (Google Meet, Zoom, Ms Teams) (57,7%). Цей результат корелює з досвідом студентів Університету Складовської-Кюрі, які також вважають найбільш дієвим методом проведення онлайн-занять саме віртуальні зустрічі, оскільки вони дають можливість більш тісного контакту з викладачем (студентами), миттєвої інтеракції «питання-відповідь», проведення «живих» дискусій тощо [11, с. 9]. Наступними за ступенем корисності інструментами для вивчення іноземної мови у віртуальному середовищі ліцеїсти зазначили: перегляд навчальних фільмів на задану тематику (31,7%), електронні словники та онлайн-перекладачі (29,6%), мультимедійні презентації (26,5%), інструктування та постановка завдання електронною поштою (22,8%), додаткові граматичні онлайн-вправи (21,2%), іншомовні пісні, навчальні аудіоматеріали (20,6%), індивідуальні консультації з викладачем (телефоном, в чаті, через Скайп тощо) (8,5%), перегляд записів уроків (4,2%) [6, с. 79].

Популярність онлайн-словників і перекладачів підтверджується дослідженням E.Gajek та A.Michońska-Stadnik, які демонструють, що дві третини студентів охоче використовують двомовні словники, в яких польська є другою мовою, а близько половини респондентів користуються перекладачами. Популярність іншомовних фільмів також простежується, однак студенти вважають їх радше допоміжним розважальним, ніж основним навчальним матеріалом. Опитувані студенти переглядають фільми в оригінальній версії із субтитрами польською (46%) або іноземною (54%) мовою. Вони також шукають тексти улюблених пісень або намагаються перекладати їх самостійно. Третина респондентів зазначили, що взагалі не використовують розважальні сайти (кіно-музика) для вивчення мови [7, с. 76-77].

Майже усі вище згадані польські викладачі іноземних мов задаються питанням, чи позитивно впливає на учня (студента) використання цифрових матеріалів, які є невід'ємною частиною в процесі дистанційного навчання? Проблема в тому, що достеменно невідомо, чи використовує учень віртуальні джерела та засоби творчо, чи служать вони джерелом натхнення до самостійного пошуку? Або ж вони є для учня лише джерелом готових рішень для легшого й скорішого виконання вимог навчальної програми без глибокого усвідомлення, резюмування та рефлексії [18, с. 75]. Вчені сходяться на думці, що багато залежить від рівня освітньої свідомості учня, від цілей і завдань, які він ставить перед собою, від внутрішньої мотивації, яку вчителі або пробуджують, стимулюють, підтримують, або навпаки – гасять. Навіть досвідчені практики не можуть однозначно сказати, чи ефективно працює онлайн-навчання іноземній мові. Серед опитаних викладачів іноземних мов Свентокшиського воєводства приблизно однакова кількість вважають його ефективним (23%), або неефективним (20%), а 57% взагалі не змогли однозначно відповісти на питання [6, с.80].

Вище наведені дані доцільно зіставити з точкою зору студентів щодо самооцінки їхньої залученості в дистанційному вивченні іноземної мови. Більшості респондентів також важко сказати, наскільки ефективними є такі заняття, проте майже усі погоджуються, що питання полягає в тому, наскільки глибоко вони самі інтегровані в процес онлайн-навчання, адже продуктивність занять залежить не лише від викладачів, а й від вмотивованості студентів. Більше половини опитаної молоді (58%) визнають, що беруть участь в онлайн-заняттях лише настільки активно, наскільки це необхідно для виконання вимог навчальної програми. Трохи більше 20% вважають себе дуже активними. Всі інші зізнаються, що не є активними через брак часу або бажання (14%), проблеми технічного характеру (5%), а 3% студентів взагалі рідко приймають участь в дистанційному навчанні [6, с. 80].

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Далі визначимо основні мотивуючі та демотивуючі чинники, очікування та потреби української студентської молоді стосовно вивчення іноземних мов засобами дистанційного навчання для порівняння з польськими освітніми реаліями. Для отримання необхідних даних

у березні-квітні 2021 року (за рік з моменту введення карантину та перехід на дистанційний режим навчання) серед 128 студентів магістратури (немовних спеціальностей) Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського та їхніх молодших колег – 73 студентів I курсу (немовних спеціальностей) Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського було виконано статистичне дослідження шляхом анонімного опитування. Результати анкетування виглядають наступним чином (Таблиця 1):

Таблиця 1. Очікування і потреби українських студентів стосовно вивчення іноземних мов в режимі дистанційного навчання (результати анонімного анкетування)

Запитання щодо особливостей дистанційного навчання	Відповіді (%)	
	магістранти університету	студенти коледжу
Блок А. Основні причини, які спонукають молодь до вивчення іноземної мови (загалом) (обрати три з усіх запропонованих варіантів, сума $\neq 100\%$)		
задоволення від закордонних подорожей і контактів з людьми	75	88
затребуваність на ринку праці	77	62
зацікавленість процесом вивчення іноземної мови	47	35
заздрість людям, здатним розмовляти іноземною мовою	39	28
розширення загального світогляду	54	52
примус з боку шкільної системи	15	25
прояв конформізму («вчу мову, тому що однокласники вчать»)	12	9
необхідність здобути сертифікат	12	10
виправдання очікувань батьків	9	15
отримання винагороди за науку	1	1
Блок Б. Ставлення студентів до онлайн-навчання (загалом) (обрати 1 варіант, сума = 100%)		
більш вмотивований до навчання у стаціонарному режимі	33	38
більш вмотивований в умовах дистанційного навчання	14	13
однаково зацікавлений у навчанні у стаціон/дистанц. режимі	53	49
Блок В. Визначення рівня мотивації до навчання в різних режимах через оцінювання онлайн-навчання з точки зору стаціонарного (порівняння) (обрати 1 варіант, сума = 100%)		
позитивно ставляться до дистанційної освіти	19	17
висловлюю більшу прихильність до онлайн-навчання	11	10
висловлюю більшу прихильність до традиційного навчання	52	57
вважаю дистанційну освіту взагалі неприйнятною	8	7
не бачу суттєвої різниці між цими двома режимами	10	9
Блок Г. Чи сприймає молодь цифрове (віртуальне) середовище (Інтернет) як навчальне (обрати від 1 до 3 варіантів, сума $\neq 100\%$)		
хоча б раз використовував для підготовки домашніх завдань	82	70
користався мережею готуючись до тесту, контрольної роботи	64	53
користався для проходження електронних навчальних курсів	24	18
ніколи не займався дистанційним навчанням	3	6
мав досвід участі в різних формах онлайн-навчання	35	29
Блок Д. Найбільший демотивуючий чинник для проходження дистанційного навчання (обрати 1 варіант, сума = 100%)		
велика кільк. письмових робіт з короткими строками виконання	18	15
відсутність прямого контакту з викладачами та студентами	17	20
підвищення рівня особистого навантаження	14	11
технічні проблеми	9	10
незрозумілість навчальних матеріалів	3	2
відсутність мотивації та лінощі	2	1
проблеми зі здоров'ям через гіподинамію	10	15
підвищенні вимоги у порівнянні зі стаціонарними заняттями	4	5
занадто великий обсяг навчального контенту	2	3
погані умови для роботи вдома	1	1
стрес і труднощі з концентрацією уваги	3	5
почуття розгубленості та дезорієнтація	1	2

Блок Е. Перелік кількох демотивуючих чинників для проходження дистанційного навчання (обрати будь-яку кількість варіантів, сума $\neq 100\%$)		
виснаження та поганий настрій	38	43
необхідність постійного перебування перед екраном гаджету	33	54
проблеми із зосередженням уваги на онлайн-уроках	29	32
потреба в більш самостійній роботі	25	29
технічні проблеми	46	50
проблеми з організацією власного часу (таймінг)	37	39
невпевненість щодо повернення до стаціонарного режиму	25	22
надлишок навчальних матеріалів	19	15
завищенні вимоги з боку вчителів	11	14
забагато теорії на уроках	9	8
обмежений контакт з викладачем та одногрупниками	14	15
Блок Ж. Найбільший мотивуючий чинник для проходження дистанційного навчання (обрати 1 варіант, сума = 100%)		
можливість підлаштувати роботу під власний ритм	49	50
можливість приділяти більше уваги улюбленим предметам	21	19
в онлайн-класі учнів не видно так добре, як у звичайному класі	2	3
можу займатися непов'язаними з уроком видами діяльності	3	3
відсутність необхідності безпосереднього спілкування	2	5
використання новітніх технологій та інструментів	11	10
інтерактивність уроків	12	10
Блок З. Фактори, які найбільше мотивують до вивчення іноземної мови в стаціонарному режимі (обрати 3 варіанти, сума $\neq 100\%$)		
якісно підготовлені матеріали для занять	59	55
цікавий і практичний спосіб проведення занять	69	72
чіткі й зрозумілі вимоги з боку викладача	55	59
підготовлені вчителем цікаві додаткові матеріали	42	40
справедливе оцінювання та визнання зусиль, докладених учнем	54	52
зворотній зв'язок стосовно виконаних завдань	35	32
Блок И. Фактори, які найбільше мотивують до вивчення іноземної мови у дистанційному режимі (обрати 3 варіанти, сума $\neq 100\%$)		
якісно підготовлені матеріали для занять	43	39
цікавий і практичний спосіб проведення занять	39	41
чіткі й зрозумілі вимоги з боку викладача	40	42
підготовлені вчителем цікаві додаткові матеріали	41	48
справедливе оцінювання та визнання зусиль, докладених учнем	39	42
зворотній зв'язок стосовно виконаних завдань	29	26
доступність викладача по каналах зв'язку	75	69
чітка передача навчального матеріалу	48	53
Блок К. Джерела / інструменти, які є найбільш корисними при дистанційному вивченні іноземних мов (обрати будь-яку кількість варіантів, сума $\neq 100\%$)		
інтерактивні вправи на лексику	63	70
майданчики безпосереднього спілкування (Google Meet, Zoom)	67	68
перегляд навчальних фільмів на задану тематику	34	39
електронні словники / перекладачі	40	45
презентації	23	19
інструктування / завдання по електронній пошті	20	18
додаткові граматичні вправи	46	49
пісні, навчальні аудіоматеріали	27	34
індивідуальні консультації з викладачем (телефон, чат, Скайп)	12	11
перегляд записів уроків	7	9
Блок Л. Загальне ставлення студентів до онлайн-навчання іноземних мов (обрати 1 варіант, сума = 100%)		
вважаю ефективним	40	39
вважаю неефективним	4	6
поки що важко визначитись з конкретною відповіддю	56	55

Блок М. Самооцінка учнів, наскільки сильно вони залучені (задіяні) до процесу навчання на уроках іноземної мови в дистанційному режимі (обрати 1 варіант, сума = 100%)		
виконую лише обов'язкові завдання	62	60
є дуже активним	17	13
не є дуже активним через брак часу, бажання, мотивації	9	11
не є дуже активним через причини технічного характеру	11	15
рідко беру участь у дистанційному навчанні	1	1

Як видно з результатів опитування, основні визначальні показники щодо переваг, недоліків, мотивуючих і демотивуючих чинників в процесі вивчення іноземної мови в режимі дистанційного навчання здебільшого співпадають із тими, які наводять дослідники цієї проблематики з Польщі. Оскільки наразі достеменно невідомо, наскільки довго польські та українські заклади освіти працюватимуть в режимі повного або часткового карантину, припускаємо, що напрацювання й корисні поради польських фахівців стосовно мотивації студентів до вивчення іноземних мов засобами дистанційного навчання в умовах пандемічних обмежень можуть бути творчо застосовані у вітчизняних освітніх реаліях.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Поточний розвиток подій дозволяє зробити висновок про те, що з високим ступенем вірогідності заклади освіти не лише Польщі та України, а й усього світу продовжуватимуть навчання дистанційно, а тому викладачам іноземних мов необхідно переформулювати наявні концепції, підходи, методи навчання, способи мотивації студентів (учнів). Базуючись на найсвіжіших публікаціях польських вчених з даної тематики, а також на основі досліджень, проведених педагогами-практиками серед учнів загальноосвітніх середніх та вищих шкіл Свентокшиського, Мазовецького та Люблінського воєводств впродовж кількох місяців 2021 року, запропонуємо низку пропозицій і рекомендації, які можуть надихнути вітчизняних освітян на відповідні роздуми та допомогти в організації (провадженні) онлайн-навчання.

Польські колеги пропонують використати підказки, які дають нам самі учні, а саме: чітко передавати запланований матеріал, ретельно продумати концепцію занять, щоб вони були практичними й містили оптимальну кількість навчального контенту, проте, надаючи студентам допоміжні засоби та матеріали, рекомендовано не перебільшувати їх обсяги [11, с. 14]. Найкраще використовувати коротші відеоматеріали, а відеоматеріали мають бути тривалістю до п'яти хвилин. Важливо передавати знання в коротких модулях, оскільки «довгі дистанції» є стомлюючими для студентів. Самі учні зазначають практичне й цікаве проведення онлайн-уроків як потужний фактор мотивації до вивчення іноземної мови в дистанційному режимі. Тому необхідно представити матеріал таким чином, щоб учням було однозначно зрозуміло, навіщо він їм потрібен і в яких ситуаціях вони можуть його використовувати. Ці положення також зустрічаються в літературі з даної проблематики у вигляді трьох принципів навчання іноземним мовам (комунікативності, ситуативності, когнітивності навчання), завдяки яким викладачу легше спонукати студента до спілкування іноземною мовою. Спілкування іноземною мовою є однією з найбільш мотивуючих практик в мовній освіті, оскільки вміння добре спілкуватися іноземною мовою підвищує загальну самооцінку студентів [4].

Польські фахівці стверджують, що найбільшою необхідністю в умовах дистанційної освіти є саме підняття рівня самооцінки, оскільки багато студентів визнають, що не лише перебувають у поганому настрої, а й відчувають втому, пригніченість, фізичне й моральне виснаження через необхідність багатогодинного перебування перед монітором, що неминуче призводить до зневіри у власних силах і здібностях. У доповіді Фонду медичної освіти та психотерапії (Fundacja Edukacji Zdrowotnej i Psychoterapii) наводяться численні повідомлення про хворобливий психічний стан «поглинених екранами» польських підлітків. Викликає занепокоєння стрімко зростаючий відсоток молодих людей, які через перенавантаження в умовах онлайн-навчання переживають проблеми зі сном, нервозність, роздратованість, депресію і навіть суїцидальні думки [19]. Відправним пунктом у забезпеченні здорового

психічного стану студента є встановлення та підтримка дружніх, доброзичливих, довірчих відносин, що допомагають подолати або мінімізувати почуття страху, тривоги та самотності.

Ми також повинні спонукати студентів переглянути й реорганізувати свої власні стратегії навчання, спрямувавши їх на афективні стратегії, тому що цьому сприяє дистанційне навчання. Ці стратегії, зокрема включають самозаохочення, винагородження, розмова з самим собою, свідоме зниження стресу. Сюди також додають самомотивацію студента до афективних стратегій, тобто підтримка бажання вчитися, пам'ятаючи про переваги продовження занять навіть в несприятливих умовах. Це дозволяє студентам самостійно відкривати для себе нові стратегії навчання. Дослідження доводять, що студенти, які здатні самі керувати власним навчанням, також мають добре розвинені «цифрові» навички [7, с. 50]. В контексті використання цифрових засобів для вивчення іноземної мови студенти мають бути свідомими щодо правильного застосування онлайн-перекладачів та навчитися критично підходити до використання цього інструменту. Варто переконати студентів не зловживати цими засобами, а частіше користатися двомовними онлайн-словниками.

Підводячи підсумки дискусії про довготривале дистанційне навчання необхідно підняти ще одне важливе питання: чи є пріоритетним завданням вчителя передача найповнішої інформації, доведення матеріалу до найдрібніших деталей, подальше закріплення та оцінювання отриманих знань? Чи можливо пріоритетним є збереження психічного здоров'я та благополуччя наших студентів? Це, безсумнівно, складна моральна дилема, яку неможливо вирішити однозначно. Однак, на думку польських педагогів, викладач повинен пам'ятати, що у будь-яких умовах, за будь-яких обставин, без збереження психічного здоров'я студентів ми не відродимо їхню мотивацію до навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Kolomiiets A.M., Gromov I.V., Kolomiiets L.I., Mazajkina I.O., Kolomiiets D.I. Work with Foreign Scientific Editions as an Effective Factor of Motivating Undergraduates to Improve Their Foreign Language Competency. *The New Educational Review*, Vol. 60, No.2/2020. P. 96-107.
- [2] Brophy J. *Motywowanie uczniów do nauki*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. 2012. 280 s.
- [3] Pawlak M. *Edukacja dwujęzyczna w polskich szkołach. Raport ewaluacyjny*. Warszawa. 2015. 27 s.
- [4] Grabowska A. *Motywacja w edukacji językowej w trybie on- i offline*. 2020.
- [5] Cywińska M. *Rozwijanie motywacji uczniów do nauki*. *Studia Edukacyjne*. 2012. № 20, S. 153–166.
- [6] Kawalec A. *Motywacja w nauce zdalnej na przykładzie zajęć z języka hiszpańskiego*. *Języki Obce w Szkole*. 2021. № 2. S. 73-81.
- [7] Gajek E., Michońska-Stadnik A. *Strategie uczenia się języków obcych w środowisku cyfrowym*, Warszawa: Wydział Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. 2017. 159 s.
- [8] Gromov Y.V. Application of cooperative forms of class work as a means of motivation increase in English oral speech training of Polish students of non-philological specialties. *Problems of Education*. 2018. №89. P. 109-124.
- [9] Szulc J. *Lekcje online robią w mózgach sieczkę*. Słowa "weź się do nauki, bo nie zdasz" nie zmotywują. *Wysokie Obcasy*. 2020. №8.
- [10] *NASK Państwowy Instytut Badawczy. Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów*, 2019.
- [11] Pokrzycka L. *Nauczanie zdalne na kierunku Dziennikarstwo i komunikacja społeczna UMCS w czasach epidemii koronawirusa*, 2020.
- [12] Romaniuk M.W., Łukasiewicz-Wieleba J. *Zdalna edukacja kryzysowa w APS w okresie pandemii COVID-19. Raport z badań*. 2020.
- [13] Gromov I.V., Kolomiiets A.M., Lazarenko N.I., Zhovnych O.V., Biretska L. Foreign Language Competence of the Citizens of Poland and Czech Republic within the Context of Current All-European Linguistic Processes. *Society, Integration, Education (SIE 2018)*. 2018. №3. P. 512-523.
- [14] Biedroń A. Czynniki afektywne w teorii i badaniach nad zdolnościami językowymi. *Neofilolog - Czasopismo Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego*. 2019. №1(52), S. 29–41.
- [15] Porzucek-Miśkiewicz M., Wawrzyniak S. O funkcjach motywacji w dydaktyce akademickiej. *Pedagogika Szkoły Wyższej*. 2018. № 2(24), S. 117-130.
- [16] Meger Z. Czynniki afektywne w zdalnej edukacji. *E-mentor*, 2008. №3(25), S. 37-45.
- [17] Romaniuk M.W., Łukasiewicz-Wieleba J., Kohut S. Nauczyciele akademicy wobec kryzysowej edukacji zdalnej. *E-mentor*. 2020. № 5(87), S. 15–26.

- [18] Kolomiets A.M., Gromov I.V., Kolomiets D.I. Implementation of the latest world-class scientific achievements in training process of future teachers. *Наука і освіта*. 2017. №8. С. 72-77.
- [19] Fundacja Edukacji Zdrowotnej i Psychoterapii. *Etat w sieci 2.0. Zdrowie psychiczne polskich nastolatków w nauce zdalnej*, 2021.

EXPERIENCE OF THE POLISH EDUCATORS IN MOTIVATING STUDENTS TO STUDY FOREIGN LANGUAGES BY MEANS OF DISTANCE LEARNING IN CONDITIONS OF PANDEMIC RESTRICTIONS

Gromov Yevhen Volodymyrovych

Doctor of Pedagogical Science, Associate Professor at the Department of Pedagogy, Professional Education and Educational Institutions Management

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

ORCID ID: 0000-0002-0234-606X

vdpu2004@i.ua

Kolomiets Alla Mykolaivna

Doctor of Pedagogical Science, Professor at the Department of Pedagogy, Professional Education and Educational Institutions Management

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

ORCID ID: 0000-0003-0536-0147

allakolomiec2@gmail.com

Hordiienko Yuliia Anatoliivna

Postgraduate Student at the Department of Pedagogy, Professional Education and Educational Institutions Management
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

ORCID ID: 0000-0003-3084-4434

yuliahordiienko1984@gmail.com

Zhovnych Olesia Volodymyrivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of
Methodology of Teaching Foreign Languages

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

ORCID ID: 0000-0001-6430-7341

zhole@ukr.net

Abstract. The article is devoted to the problem of increasing high school and university students' motivation to learn a foreign language by Polish teachers, as well as the analysis of the changes that motivation undergoes in the context of distance learning. The text attempts to identify motivating and demotivating factors for the effective use of distance learning tools in the study of foreign languages in educational institutions in Poland. The authors present theoretical considerations, generalizations, as well as the results of empirical research of Polish teachers-practitioners in this field. The factors that motivate young people (high school students, university students) to distance learning a foreign language, as well as factors that have a demotivating effect are identified. The opinions and conclusions are based on the results of independent surveys conducted by several teachers-practitioners among students of secondary and high schools in Swietokrzyskie, Masovian and Lublin Provinces during the early months of 2021. Recommendations for the formation of additional students' motivation for online learning are also given. Distance learning, which has been dominating in Ukrainian education since March 2020, including the study of foreign languages, encourages a careful analysis of how and how successfully teachers from neighboring countries solve this problem. The aim of the study was to identify the factors that influence students' motivation to learn a foreign language, despite the quarantine restrictions, difficulties and inconveniences that arise during online learning, as well as to find out what young people think about distance learning in general. The expectations and needs of Ukrainian students for teaching a foreign language by means of distance learning in comparison with Polish were also clarified.

Key-words: demotivating factors, distance education, foreign languages, motivation, motivating factors, online learning, Poland, high school students, university students.